

TEDNIK PEN

POSEBNA IZDAJA

17. junij 2022

št. 23/2022

SPECIAL EDITION

TONE PERŠAK

LANA DERKAČ

ALENKA JENSTERLE
DOLEŽAL

BARBARA POGAČNIK

SPECIAL EDITION

Tokratna izdaja Tednika je posebna, ker sem si po napornem letu končno privoščila oddih; in medtem ko to berete, vam pošiljam pozdrave z zasluženega dopusta. V branje vam s Tanjo ponujava besedila, ki so bila objavljena v letošnjem Blejskem zborniku. Več njih še sledi ob naslednji priložnosti, naslednjem dopustu.

Leto, ki je za nami, je bilo težko in naporno. Pandemiji je sledila vojna, sedaj odplačujemo dolgove vsi. Zdi se, da še vedno živimo v narcistični družbi spektakla, družbi brez empatije, družbi v kateri mediji narekujejo tempo, prikazujejo idealnega človeka kot poslovneža, politika in zvezdnika v enem. Denar je še vedno sveta vladar in tisti, ki prvi pride, prvi melje. Za hip pomislimo, da je vse skupaj slab reality šov. Vendar pa so žrtve resnični ljudje. Žrtve so otroci. In tu ni dveh resnic. In tu si ne moremo več zatiskati oči. Realnost, pred katero smo bežali, nas je dohitela. In kot bi dejal Boris A. Novak: »Tudi jaz sem kriv. Jaz, nema, plašna priča.«

Vseeno pa želim, moram zaključiti optimistično. Človek pač vedno teži k spremembam, izboljšavam. Smo transcendentna bitja. Bitja, ki se presegajo, čudijo in vprašujejo. Smo Bitje, ki potrebuje odgovore, smisel in vrednote. Človek ima sposobnost zreti ne le slik in podob, temveč tudi in predvsem samega sebe. Človek je tisti, ki je ustvaril zrcalo, ne le iz narcisoidnih vzgibov, temveč tudi zato, da se prepozna in navsezadnje izboljša, da se približa idealu, ki ga je ustvaril v svojih mislih.

»Mit nima svojega življenja. Čaka, da ga mi utelesimo. En sam človek naj se oglasi na njegov klic, pa nam bo ponudil vso svojo moč«, pravi Camus. Četudi najvišjih resnic nikoli ne spoznamo, pa zmoremo in moramo odločati o etični resnici. Če se le odločimo stopiti iz nedoletnosti. Prevzeti odgovornost. Prav na tej točki optimizem velja in zato se upanje v skupno prihodnost še ni izčrpalo.

Želim vam lepo poletje.

Maja Ferjančič

PET JEZDECEV APOKALIPSE

Naslov verjetno najprej preseneti, kajti večina nas v svoji zavesti oziroma spominu hrani naziv »Štirje jezdec apokalipse«. Ta besedna zveza, vedno znova aktualizirana v obrednem obrazcu nagovora boga: »Kuge, lakote, vojske in smrti varuj nas, o Gospod!« je kot prošnja del obredja, dobro znana udom katoliške cerkve, seveda tistim, ki se udeležujejo obredov. Je pa najbrž treba omeniti, da gre že za priredbo izvirnega zapisa o štirih jezdecih pogube v Razodetju, zadnjem delu Nove zaveze, ki kot prvega jezdeca omenja Antikrista, ki naj bi se pred sodnim dnevom pojavil na zemlji in skušal uničiti krščanstvo in zapeljati človeštvo v pogubo. Kot tak naj bi Antikrist priklical tri za človeštvo pogubne tegobe: vojsko (kot smo Slovenci še nedavno imenovali vojno), lakoto, svoje čase eno najhujših težav tudi v Evropi in smrt samo kot posledico in rezultanto prvih treh. Kasneje je Antikrista zamenjala kuga kot bolezen, ki je nekajkrat v zgodovini pomorila veliki del prebivalstva Evrope in je tudi vzbujala največ strahu pri ljudeh vse od izteka antike do novega veka. SC PEN je glede na aktualne razmere in stanje duha v širšem evropskem, celo svetovnem in ožjem, slovenskem prostoru, eni od okroglih miz blejskega srečanja 2022 dal naslov »Pet jezdecev apokalipse: Covid, sovražni govor, nasilni protesti, globalno segrevanje in zaton demokracije«. Covid 19 – »kuga 21. Stoletja?«: Zdi se, da Epidemijo Covid 19 z epidemijami kug, ki so se v Evropi pojavljale oziroma ponavljale zlasti v srednjem veku in nekajkrat povzročile zares množično umiranje, vseeno težko primerjamo. V večini držav sveta, zlasti razvitejših, so se oblasti s Covidom 19 spopadle z učinkovito podporo sodobnih zdravstvenih sistemov in znanosti, ki ji je tako rekoč rekordno hitro uspelo razviti dovolj učinkovita cepiva in, kot vsaj za zdaj kaže, nam je v dveh letih uspelo v največji meri zajeziti ali vsaj omejiti učinkovitost in širjenje bolezni, ki se je vmes res že zdela neobvladljiva. Smrtonosni učinek Covida 19 je na srečo vsaj za zdaj neprimerljiv z učinki najbolj udarnih epidemij kuge. Kot vemo je tudi še epidemija španske gripe ob in po koncu I. svetovne vojne terjala veliko več življenj kot epidemija Covida 19. Hkrati pa je tudi res, da je Covid 19 zelo načel naše nekoliko naduto prepričanje, da je človeštvo doseglo stopnjo razvoja, ko vsaj na področju zdravstva v bistvu že obvladuje »sovražno naravo«, če mu že – lastne narave – še ne uspe obvladati, kar zadeva onesnaževanje okolja (zraka/ozračja, voda itd.), ki že ogroža obstanek človeštva. Covid 19 ima oziroma bo imel, kot vse kaže, poleg tegobnih trajnih posledic bolezni za mnoge posameznike, ki so bolezen načeloma preboleli, več posledic tudi za življenje družbe oziroma za samozaverovano civilizacijo, vsaj za nekaj časa; za civilizacijo, katere fetiši so gospodarski napredek, rast BDP za vsako ceno (interes kapitala), mladost/nost, zmagovitost (v tekmi vseh z vsemi), ego vsakogar od nas posebej in še kaj. Tako je po eni strani prizadel optimizem v zvezi z razmahom globalizacije oziroma navdušenje nad njo, prizadel posamezna področja gospodarstva, v mnogih primerih povzročil travmatične učinke na šolajočo se mladino, zlasti pri najmlajših (osnovnošolcih) opozoril na nizek prag ranljivosti mladih, kar zadeva njihovo duševno zdravje itd. Skratka, tegobna izkušnja s Covidom 19 bo gotovo dolgo ostala vtisnjena v spomin večine med nami, ki smo to obdobje preživeli (če se je dejansko že končalo) in še zlasti v kolektivni spomin najbolj prizadetih nacij in tudi družbe v celoti.

Sovražni govor – tudi neke vrste kuga in hkrati oblika »psihološke vojne« med narodi, rasami, interesnimi skupinami znotraj družbe in celo med izpostavljenimi posamezniki? »Rak, ki razžira zdravo tkivo družbe, spodbuja nestrpnost med interesnimi skupinami znotraj družbe, profiliranimi v veliki meri glede na politična prepričanja in njihove poglede na druge in drugačne, četudi gre morda za pripadnike iste narodne ali družbene skupnosti in še toliko bolj glede na narodnostno ali celo rasno pripadnost. Ko se je pojem sovražni govor pred leti (podobno kot pojem »lažne novice«) širše uveljavil, smo ga razumeli in razlagali predvsem kot izrekanje žaljivih, zaničljivih in poniževalnih sodb (obsodb, obtožb ...) o zlih namenih pripadnikov drugih ras in narodov (pripisovanje namenov terorizma, moralne izprijenosti, verolomnosti, manjvrednosti itd.). In res drži, da se sovražni govor dejansko v večini primerov nanaša na pravkar popisane »tarče«, vendar neredko tudi na pripadnike različnih manjšin znotraj posamezne družbene skupnosti, npr. narodnih manjšin, zlasti nekaterih (na Rome, na Jude ...), na geje ali lezbijke, lahko na bolj vidne in »glasne« pripadnice feminističnega gibanja, v posameznih primerih celo na posebne poklicne skupine ipd. Vse bolj pa se zdi, da je pojem treba razširiti tudi na pojave diskvalifikacij političnih nasprotnikov na zaničljive in žaljive (celo na račun videza, načina življenja, vrednot ipd.) obsodbe ali vsaj poskuse smešenja teh nasprotnikov, skratka na javno izrečene ali objavljene poskuse oseb(nost)ne diskvalifikacije posameznih javnih osebnosti, pri čemer je napadeni posameznik napaden hkrati kot pripadnik ali vsaj pristaš določene politične stranke ali gibanja in kot oseba. Gre za poskuse simbolnih ubojev, katerih namen je diskvalificirati tarče, jih po možnosti celo izključiti in onemogočiti kot konkurente ali vsaj otežiti njihovo prizadevanje (npr. za izvolitev na volitvah), jih morda res simbolno ubiti kot javne osebnosti. Seveda se je to pojavljalo že tudi prej (najusodnejše recimo kot obtožbe domnevnih čarovnic), največkrat pa vendarle manj usodno ali učinkovito, v bolj zaprtih krogih (npr. za šankom«), v okviru manj opaženih preprirov ob navzočnosti manjšega števila ljudi itd. Takšne primere sovražnega govora poznamo iz zgodovine; v Sloveniji je znan primer izrek »Pogine naj pes!«, izrečen v krogu tedanjega voditelja staroslovencev, dr. Janeza Bleiweisa na račun Frana Levstika, njim nevšečnega mladoslovenca. Danes tehnološke možnosti, zlasti družbena omrežja omogočajo tako rekoč sovražni govor »urbi e torbi« in to s pridom izkoriščajo zlasti nekateri politiki v svoji sli po »lasti in oblasti«. Gre za bolezen družbe, zaradi katere družba tako rekoč razpada in se vse več ljudi odreka možnostim sodelovanja v javnem (družbenem) življenju. Tudi zato se zdi navedeni primer iz zgodovine še dokaj nedolžen v primerjavi s tem, kar dandanašnji prebiramo na twitterju ali facebooku. Za vzorec bom prebral dva twitta, ki sem ju zaznal med pisanjem tega prispevka, tokrat na račun dveh političnih predstavnikov desnice –tudi zato ker običajno pripisujemo sovražni govor predvsem predstavnikom te strani, saj je bolj ali manj jasno, da je vsaj v enem primeru to početje (objave twitov, ki sodijo v kategorijo sovražnega govora, lažnih novic, prirejenih informacij ter drugih vrst zavajajočih sporočil) del taktičnega načrta delovanja stranke: »Dovolj Janeza Janše in njegovih steklih psov ... Odplaknimo janšistično golazen!« ali na račun Aleksandre Pivec: »Ko bomo to sluz končno zabrisali na smetišče!«

Za uravnoteženje naj omenim še udarce z desne, zmerjanje domnevnih levičarjev z »levuhi« in voluharji, številne seksistične twite na račun predsednice SD Tanje Fajon. Med slednjimi vrhunec predstavlja twit nekdanjega župana in poslanca P. Ruparja iz Tržiča: »Morda tudi ta čaka na pregled mednožja? Očitno ima razgreto sceno po vseh teh letih ...« Avtor navedenega twita, tedaj poslanec največje vladne stranke je pred leti med razgreto razpravo v Državnem zboru eni od poslank iste SD navrgel, da bi jo bilo treba poslati na pregled mednožja (očitno s podtekstom o domnevni nepotešenosti, ki naj bi bila vzrok vztrajnosti in nepopustljivosti poslanke v razpravi). Omeniti velja še množico trollov (lažnih twitter in drugih računov na svetovnem spletu), ki bruhajo ogenj in žveplo vse počez po vsem, kar diši po levem v Sloveniji, zlasti po predstavnikih levih strank in domnevno levo mislečih drugih znanih posameznikih (račun s psevdonimom »Kopriva«, ki ga je odprla in z domisleki te vrste zalagala poslanka SDS. Nasilni protesti – »vojna (izraz jeze množic, revolucionarni naboj?) Uvrstitev nasilnih protestov proti ravnanju oblasti (npr. vlade) med »jezdece apokalipse« se najbrž zdi pretirana. Nastala je pod vtisom nasilnih in z nasiljem policije zatiranih protestov proti ravnanju vlade (zlasti proti njenim ukrepom za zaustavitev in preprečevanje nadaljnje epidemije Covid 19) v Sloveniji. Protestniki so se v tem primeru zgledovali tako po protestih rumenih jopičev v Franciji in najbrž tudi po protestih v nekaterih drugih državah. Te vrste protesti, udeleženci katerih z napadi na policijo, z morebitnim metanjem granitnih kock v okna parlamenta ipd., z grožnjami na transparentih nakazujejo smer revolucionarnega nasilja (obračuna z vlado) in kdaj pa kdaj napovedujejo zamenjavo oblasti na revolucionaren način, četudi v večini primerov do tega ne pride. Ne pride ravno zato, ker je masa tako orientiranega prebivalstva premajhna, preslabo organizirana ali niti ne gre za enako misleče protestnike. Po drugi strani je seveda res, da revolucijo praviloma vedno sproži manjšina znotraj populacije, ki jo revolucija tako ali drugače zajame, kajti če bi tako kot ta manjšina mislila večina, bi se sprememba prej ko slej zgodila brez revolucije in prelivanja krvi. Podnebne spremembe / »globalno segrevanje – smrt?« Če kaj, podnebne spremembe nedvomno sodijo med jezdece apokalipse 21. stoletja, kajti podnebne spremembe nedvomno so zelo realna grožnja obstoju človeštva in ne le človeštva, temveč tudi največjemu delu vseh živih bitij na Zemlji. Dva ključna pogoja za, upajmo, še možno upočasnitev podnebnih sprememb in učinkovito ukrepanje zoper posledice podnebnih sprememb in za postopno zmanjšanje učinkov »tople grede« in vrnitev v stanje planeta, kakršno je bilo vsaj pred sto ali celo več leti, sta: 1. zavestna odpoved človeka vlogi in položaju gospodarja vseh drugih živih bitij na zemlji, za kar naj bi ga »pooblastil« bog ob izgonu Adama in Eve iz raja, ter zavestni in iskreni pristanek na enakovrednost in enakopravnost človeka z vsemi drugimi živimi bitji od enoceličarjev do vseh drugih, poleg človeka, najvišje razvitih bitij na zemlji in njegova brezpogojna solidarnost z vsemi drugimi živimi bitji in 2. takojšnje odločno in iz dneva v dan stopnjevano zmanjševanje izpustov ogljikovega dioksida, metana ipd. povzročiteljev učinka tople grede v ozračje. Skratka, nujna je epohalna sprememba paradigme o človekovem odnosu do sveta in sebe!

Zaton demokracije – ali variacija na temo: Oswald Spengler: Der Untergang des Abendlandes. Demokracija, otrok »zahoda« oziroma Evrope, spočet v antičnih Atenah v času, ko je bila antična Grčija na vrhuncu. Kot taka se demokracija, vključno z razvojem od Aten in preko že predelizabetinske Anglije (Magna Carta Libertatum, 1215), razsvetljenstva ter Ustave ZDA vse do, žal nedonošene ali tako rekoč pozabljene, zamisli OZN z vendarle sprejeto Splošno deklaracijo o človekovih pravicah, ki vključuje tudi ustrezno razumevanje svobode posameznika in tudi nacionalne skupnosti oziroma države/družbe in pomeni danes še nepreseženi, a kot se vedno znova izkaže tudi nedoseženi ideal. Zdelo se je že, da se temu idealu približujemo zlasti v drugi polovici 20. stoletja (osveščenost človeštva po šoku II. svetovne vojne, dekolonizacija, padec berlinskega zidu in politične spremembe v vzhodni Evropi, Aziji in bivši Jugoslaviji); toda oživljanje agresivnega nacionalizma, političnega konservativizma, rasizma in razmah iliberalizma in avtokracije v vse več državah, tudi v članicah EU, kriza demokracije v ZDA, medverska nestrpnost kot politični program ter obnavljanje koncepta državne cerkve opozarjajo na krizo demokracije, ki ne najde pravega odgovora na te izzive, kajti demokracija vendarle od vseh udeležencev zahteva določeno mero idealizma in odpovedovanja možnosti določenih načinov uveljavljanja svojih (posamičnih ali skupinskih) interesov. Da ne govorimo o brezobzirni moči kapitala, ki vse to obvladuje in o možnostih, ki jih brezobzirnim in pragmatičnim nosilcem volje do moči (avtokratom) ponujajo nove tehnologije in številna, nenadzorovana ali vsaj slabo nadzorovana družbena omrežja. Gre za nove, vendar zelo učinkovite oblike vplivanja na volitve, na »ustvarjanje« mnenjskih voditeljev in karizmatičnih politikov; v bistvu za nove, na pogled neboleče oblike zaslužnjevanja ljudi. In še pomisel: Po mojem prepričanju bi med aktualne »jezdece apokalipse 21. stoletja«, ob podnebne spremembe in morda res tudi »zaton« ali vsaj akutno krizo demokracije, kazalo v kontekstu podnebnih sprememb upoštevati še prenaseljenost planeta, zaskrbljujoče pustošenje plodnih zemljišč in zaradi tega še dodatno krčenje gozdov. In seveda še vedno tudi vojno, kot nas na to opozarjajo vojne zadnjih desetletij (Balkan, Afganistan, Irak, Sirija in seveda Ukrajina), vključno s spet vse bolj tlečo grožnjo jedrskega spopada.

REZERVACIJA

Ko preklopim kanal,
ruski vojaki ne uspejo osvojiti Ukrajine,
zavzamejo pa televizor.
Pandemija izginja s TV ekrana,
vojna pa laže,
da lahko okrepi imunski sistem.
Vojna nenehno laže,
deželo osvoji kot bi si uredila hotelsko
rezervacijo in v državo-sobo zavleče svoje
debelo in lakomno telo.
Pogoltno se baše s prevelikimi obroki,
ne spoštuje časa, ki je določen za jed.
Deželi-hotelu je že vrh glave takega gosta,
a vendar se obnaša obzirno,
saj je gost dokaj mastno plačal.

Ta nezaželeni gost je preglasen,
nobene mere nima,
ko sili v nevsakdanjost.
Ta ljudožerski gost iz svojih žepov vleče
čudaške igre in se z vso pravico sprašuje,
ali je bil čas, ki jih je ustvaril, zares mir.
Ta gost trpi za motnjami spanja,
praktično vso noč bedi.
Kadar pa za hip zamiži,
nekdo opazi, da je ozelenelo drevo.
Ali pa, da so se oblaki spretno preoblekli
v prostodušno sliko.

Ko gost spet odpre oči, se v trenutku zberejo
v pozor še celo sence.
Zrahljane se hitro spreminjajo,
kopirajo gibe borcev.

Prevod Barbara Pogačnik

BOSNA V MENI

Esej je bi napisan v začetku februarja 2022

Včeraj sem v gledališču videla predstavo po noveli Gertrud von LeFort »Die Abberufung der Jungfrau von Barby« iz 1940. Gledališko dogajanje je razkrivalo zgodbo o nuni, ki v svojih videnjih izgublja boga in smisel v vojnem času, polnem nasilja in smrti. Mračni čas 16. stoletja v predstavi sem razumela kot metaforo za naše prilike in moderne razmere. Lahko sem se identificirala z nuno in njenim koncem zgodbe – z likvidacijo nedolžnega mistika, ki se znajde v viru nesrečnih zgodovinskih dogodkov. Prav ta gledališka zgodba me je spodbudila, da sem začela razmišljati o vojnah in nasilnih smrtih. Nasilje in doživetje vojnega časa sta me vedno paralizirala. Včasih se mi zdi, da o teh pojavih niti ne morem pisati, da mi zmanjkuje besed za to neizrekljivo, strašno, da se to ne da poimenovati. Pogosto čutim kategorijo nasilja kot tujka v mojem predstavnem svetu, a hkrati kot za vedno dano dejstvo, kot to, ki mi je od rojstva dodeljeno in s čimer moram živeti, čeprav mi je nerazumljivo in me v nekaterih trenutkih zaustavlja v mojih biološki in duhovni danosti. Vojne in nasilje so na žalost podobe našega časa. Včasih imam občutek, da živim v post apokaliptičnem svetu, ki ga sestavljajo nasilja in smrti, ki ga razkrivajo podobe porušenih mest in vasi, črne groze pogorišč, mračnih zidov in podobe ljudi, ki v smrtni grozi poizkušajo preživeti. Kot da smo mi človeštvo v celoti samo objekt maščevanja neke tuje moči! Dostikrat se mi tudi sanja o vojni, o pregonu, nedolžnih žrtvah in nasilju. Morda se meni in vsem nam to dogaja zato, ker vsak dan to vidimo v živem prenosu preko televizije ali preko raznih kamer kot neke vrste »reality show«. Tudi moje pesmi to odražajo: kar nekaj pesmi imam o tem, kako bom preživela kot tista, ki jo iščejo, preganjajo, in ki išče smisel v svetu, polnem obupa in nesmisla. Moji imaginarni svetovi so polni temnih slik in grozljivih predstav. Tovrstne tesnobne pesmi pomenijo neko prihodnje uzakonjeno stanje sveta, ki ga nočem in ki se ga bojim. Premišljevanje o času nasilja pa se mi vrača tudi zaradi družinske preteklosti. Kot da je moje zavedanje sestavljeno iz nezavednih drobcev spominov iz preteklosti, kot da mi je nekaj padlo v oči ob rojstvu kot Gerdu v Andersonovi pravljici o snežni kraljici, nekaj, ki me zamegljuje pogled na stvarnost in da zato vse vidim na poseben način, da sem zato obsojena na določene podobe. Odpor do nasilja in vojn a hkrati zavedanje tega stanja imam v genih. Svoje babice nikoli nisem poznala, ubili so jo brez razloga na neznanem strelišču v kaosu po drugi svetovni vojni. Moja mama je bila tesnobno bitje, ki je v otroštvu in mladosti med drugo svetovno vojno doživela veliko smrti. Izhajala je iz vasi, kjer je med drugo svetovno vojno izgubila življenje tretjina prebivalcev. V najbolj občutljivem obdobju so jo spremljali pogledi na mrtve in izpostavljena trupla. In to grozo je morala živeti in o tem molčati, čeprav so jo neizrečeni prividi spremljali. Pripovedovati mi je o tem začela šele nekaj let pred smrtjo. Strah pred vojnami in nasilnimi smrtmi imam v krvi, odraščala sem s tem. Sem pacifist in sem proti kakršnem koli nasilju, zato me vojne slike vznemirjajo, opominjajo k heideggerjanski čuječnosti in k doživetju smrti. A

Še pred kratkim, ko je razpadala Jugoslavija, so divjale vojne tudi na balkanskem prostoru. Kar naenkrat so se nas vojne zgodbe tudi začele dotikati, saj so se dogajale v našem prostoru in v prostoru poleg nas. Vojne zgodbe iz Sarajeva so postajale naše zgodbe, so bile zgodbe naših prijateljev in sorodnikov. Mrtvi iz Sarajeva so se mi vračali na prvi spomladanski dan – tako pišem v eni od svojih pesmi. V Sarajevu in v Bosni se je zame v času mojega življenja prvič zgodil poraz humanosti, konec človeških perspektiv in idealov, ki sem jih zagovarjala. Vsi smo kar naenkrat postali kralj Lear, ki v končnem dejanju na pol nor blodi po opustošeni pokrajini in ne razume, kaj se mu je zgodilo. Ali pa smo Antigona, ki hoče pokopati bratovo truplo prepovedim navkljub? Preveč je bilo nepokopanih trupel! V nekaj desetletjih sem poizkušala pozabiti polpretekle podobe. A te vojne podobe se kot grožnje mojemu bitju tudi v sedanosti vračajo. Na politični sceni se pojavlja grožnja možnega vojaškega konflikta na Ukrajini, možnega ruskega napada. Po televiziji vidim slike nervoznih vojakov s puškami, slišim rožljanje z orožjem. Ponavljajo se slike strelišč, tankov, zakopov ... Predstavljajo se razgovori z nesrečnimi prebivalci, ki živijo v ukrajinskih mestih in vaseh tik ob meji. Za obrazi čutim skrito grozo in obup, ki se ga ne da popisati z besedami ter negotovo prihodnost, ki jim grozi. Kot da se vse ponavlja v nekem začaranem krogu, ki se ne da pretrgati? Ali je to prekletstvo treh čarovnic iz Shakespearovega Macbetha? Ali tega nismo že slišali? Ali nismo že doživeli nekaj podobnega, ko je razpadala Jugoslavija? Pred dnevi mi je telefoniral češki pesnik in je začel najin pogovor z vprašanjem, ki ga najprej nisem razumela, potem pa mi je zaradi njega zmrazilo do kosti. »Ne znam streljati, a bom moral? Ali bom res moral ubijati ljudi?« Seveda se je v tem kazala preobčutljivost češkega intelektualca, ki je kot mlad disident v času socialističnega totalitarnega režima in sovjetske okupacije, zasovražil Ruse. Zato se mu je v današnji politični situaciji porodila predstava, da bo moral iz solidarnosti oditi na ukrajinsko fronto na vzhod in pomagati v prihodnjem spopadu z rusko premočjo. Da je to njegova moralna dolžnost! Da se ne bo Ukrajini zgodilo kaj podobnega, kot se je zgodilo Čehom leta 1968! A vendar, kakšen svet smo ustvarili, da se nam vzbujaajo take misli in da je konstantna metafora, ki jo lahko izrečemo za naše bivanje, da dan in noč živimo »s predstavami Bosne v nas«?

NIMAM

Nimam cvetov za vaše tanke,
nimam barv za vaše laži,
nimam nočne svetilke pod betonskim stropom,
pod tem dežjem bomb nad posteljo,
pod tem steklom, ki je prekrilo porcelanasti jušnik,
nimam vode za umirajočega otroka,
nimam svetlobe za vaš strah.
Sive ceste pod sivimi oblaki imam,
imam suho zimsko grmovje in roko,
ki pomaga prečkati porušen most,
imam semena, ki vam bodo vzknila v grobovih,
imam vodne dragulje za žalost tistih,
ki jim ne pustijo brati, govoriti in pisati,
ker nočejo naše krvi.

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 23/2022

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo

Odgovorna urednica: Tanja Tuma

Glavna urednica: Maja Ferjančič

Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: junij 2022

Kraj: Ljubljana

ISSN 2784-7586

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Jene Stephaniuk